

ASA-intoleranse - AERD (tidligere Samters triade, Mb Widal)

Øre-nese-hals avdelingen ved Stavanger Universitetssjukehus tilbyr testing og behandling i form av adaptiv desensibilisering for pasienter med påvist eller mistenkt hypersensitivitet mot Acetylsalicylsyre.

Hva er ASA-intoleranse - AERD

Dette er en tilstand som ofte forekommer som del i et sykdomskompleks med astma, nesepolypper og kronisk rhinosinussitt, gjerne kalt AERD (Aspirin-exacerbated respiratory disease) eller AIA/R (Aspirin-induced Asthma and Rhinosinusitis). Tidligere er komplekset betegnet Mb Widal eller Samters triade.

Internasjonalt finnes det etablerte protokoller for testing og behandling. Vi er i kontakt med internasjonale institusjoner og jobber tett sammen med andre norske sykehus om denne pasientgruppen. Vi tar imot pasienter fra hele landet.

ØNH-avdelingen ved Stavanger Universitetssjukehus begynte med testing og behandling av ASA-hypersensitivitet i 2006, mens en i kollegiet har erfaring fra annen arbeidsplass tilbake til 2000. Vi har i dette tidsrommet opparbeidet oss god kompetanse og AERD / AIA/R har en stor plass i vår kliniske virksomhet. Vi er også i gang med ulike forskningsprosjekter om temaet.

Målet med behandlingen

Målet med behandlingen er å forbedre pasientens livskvalitet gjennom å:

- forbedre nesens pustefunksjon
- forbedre luktesans
- forbedre lungefunksjon
- redusere en patologisk slimproduksjon
- øke intervall mellom operasjoner

Behandlingsrespons sees hos mellom 70 og 80 prosent av pasientene og mange er veldig fornøyde. I sjeldne tilfeller må behandlingen avbrytes grunnet manglende effekt eller uholdbare bivirkninger.

På denne siden planlegger vi å fortløpende legge ut informasjon om tilstanden og om testing og behandling vi utfører ved vår avdeling. Vi planlegger også å informere om forskningsresultater og relevant litteratur på området. Målgrupper er sykehusavdelinger og allmennleger, og formålet er å gjøre leger som behandler denne gruppen pasienter oppmerksomme på tilstanden og hvilke test- og behandlingsmuligheter som finnes.

ASA-hypersensitive pasienter - behandlingskonsept

Pasienter med uttalt polyppsykdom, bør bihuleopereres 6-8 uker før oppstart av desensibilisering. Pasientene skal ved oppstart være i en stabil klinisk fase av sin sykdom, slik at de er i stand til å tåle en eventuell kraftig anafylaktoid reaksjon. Selve behandlingen varer mellom 2-6 dager (man-lør) og pasientene er inneliggende. Prinsippet er gradvis opptrappende doser av per oral administrert Acetylsalisylsyre under overvåkning og med beredskap for å håndtere reaksjoner. Maksimal døgndose er hos oss 600mg Acetylsalisylsyre som engangsdose. Det er en teoretisk risiko for alvorlige anafylaktoide reaksjoner, men denne er svært liten.

Målsetningen er at ASA-hypersensitive pasienter under oppholdet gradvis blir desensibilisert. Etter utskrivelse skal man opprettholde toleransen ved å bruke 600mg Acetylsalisylsyre daglig. Enkelte ganger forsøker vi nedtrapping til 300mg etter ca. ½ år. Som ulcusprofylakse får pasientene et PPI (fortrinnsvis pantoprazol).

Alle pasienter kontrolleres hos oss ca. 2-3 mnd. etter desensibilisering, hvoretter kontroller overtas av henvisende ØNH-lege. All forskning tyder på at behandlingen må foregå over lang tid, sannsynligvis livslang. Pasientene skal følges med jevnlig kontroll (hver 3-6 mnd.) underveis.

Dersom man av en eller annen grunn hopper over Acetylsalisylsyretabletten, tillates umiddelbar oppstart etter et maksimalt opphold på inntil 2-3 dager. Ved opphold lenger enn dette er det vist at toleransen kan være tapt og vi anbefaler da derfor ny oppdosering under overvåkning i sykehus.

ASA Testing

Vi gjør nasal testing på poliklinikken. Denne testen tar ca. 3,5 timer og gjennomføres etter protokoll fra EAACI(1), med noen modifikasjoner. Vi benytter lysinacetylsalisylat som løses i sterilt vann. Fordi testen er tid- og ressurskrevende, er det viktig at pasientseleksjonen er nøyaktig og gjennomtenkt. Testen er ikke egnet som screeningtest eller "for å utelukke" ASA-hypersensitivitet uten begrunnet klinisk mistanke.

Ved kontraindikasjoner mot nasal test, eller fortsatt sterk mistanke om ASA-hypersensitivitet til tross for negativ nasaltest, kan oral provokasjonstest tilbys. Vi gjør unntaksvis oral provokasjonstest alene, men som regel integreres dette som den del av desensibiliseringsbehandlingen, se eget dokument.

1. Nizankowska-Mogilnicka E, Bochenek G, Mastalerz L, Swierczynska M, Picado C, Scadding G, et al. EAACI/GA2LEN guideline: aspirin provocation tests for diagnosis of aspirin hypersensitivity. Allergy. 2007 Oct;62(10):1111-8.

Salisylsyrefattig kost ved mistanke om AERD/ASA-hypersensitivitet

En slik diett kan prøves, men er ikke gjennomførbar over lang tid og har dermed begrenset verdi.

Matvarer

Egnede: Friske grønnsaker, til og med dypfryste uten tilsetninger. Eksempler: Auberginer, stangselleri, blomkål, bønner, kinakål, isbergsalat, ferske erter, fennikel, grønnkål, agurk, belgfrukt, hodekål, kålrabi, mais, gulrøtter, purre, rosenkål, rødkål, selleri, asparges, tomater, hvitkål, savoykål, løk.

Uegnete: Brokkoli, sjampinjonger, sikori, kapers, oliven, paprika, sopp, reddik, surkål, spinat, sylteagurk, ferdigbehandlede grønnsaker og salater, grønnsaksdressing, stekte grønnsaker

Drikker

Egnede: Kaffe, kakao, mineralvann, fruktsaft, saft, te (f.eks. kamille, malve, fennikel), Øl (behandlet etter den norske renhetsloven), korn og helkorn

Uegnete: Mørk te, peppermynte, sterkt krydrete drikkevarer, portvin, vin, krydderholdige likører

Andre matvarer

Egnede: Fisk, kjøtt, fett, poteter og hjemmelagede potetprodukter, melk og melkeprodukter, salt, sukker, eddik, pepper, basilikum, hvitløk, ingefær, karve, laurbærblad, nellik, vanilje

Uegnete: Ferdigsalat, ferdiglaget fondue og ferdilaget dressing, ferdilagde sauser og supper, worcestersaus, wok – saus, soyasaus, buljong, kornet buljong, anis, cayennepepper, karri, tørket dill, muskat, oregano, paprikapulver, rosmarin, sellinpulver, sennepspulver, timian, kanel

Frukt

Egnede: Fersk og dypfrossen frukt, for eksempel: eple, pære, kirsebær, kiwi, mandarin, mango, melon, plommer, grapefrukt, papaya, fersken, sitron

Uegnete: Ananas, appelsin, aprikos, bjørnebær, dadler, jordbær, guava, blåbær, rips, tyttebær, rosiner, vindruer, peanøtter, mandler.

Brød- og kornprodukter

Egnede: Brød uten rosiner, frukt, nøtter, kaker og bakverk uten eller med egnede frukt, alle korn og kornprodukter, ris, nudler, musli uten frukt og nøtter.

Uegnete: Brød og brødprodukter med rosiner, frukt, nøtter, kaker og bakverk med bær, ananas, appelsin, aprikos, rosiner, ferdigkjøpte kakeblandinger, musli med frukt eller nøtter.